

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht 2012

**Aistriúchán
Ar Scéim Mharcála**

Laidin

Gnáthleibhéal

1. A.

[75]

Marcanna; 5 abairt @15 mharc an ceann.

Cuirtear an córas pionóis i bhfeidhm mar seo a leanas:

Mór-earráid = -3

i.e. má fhágtar briathar ar lár, má bhíonn an cur le chéile nó an mód mícheart, ach ní chuirfear ach blocphionós amháin i bhfeidhm in aghaidh gach cur le chéile.

Earráid Níos Lú = -2

i.e. faí, aimsir, uimhir, tuiséal atá mícheart; ainmfhocal, aidiacht nó forainm atá fágtha ar lár,

“ut” , “ne” , “se” , srl.

Mionearráid = -1

i.e. inscne mhícheart, céim aidiachtaí nó dobhriathra, litriú mícheart nó earráid foclóra.

Nó

1.B.

- (i) Bhí siad ag máirseáil ar aghaidh (5) agus bhí siad ag druidim leis na sléibhte (2).
- (ii) Le teitheadh ó mharcshlua Chaesair (7).
- (iii) Bhí tuirse orthu (7).
- (iv) Chuir siad rudaí ar an méar fhada (7).
- (v) Ar chnoc in aice láimhe (6).
- (vi) Chun uisce a aimsiú (7).
- (vii) Go seolfadh sé a chuid fórsaí amach (7).
- (viii) Dul chun bóthair (7).
- (ix) Chuala sé an torann (5) agus scairteadh (2).
- (x) Choinnigh sé a chuid fórsaí sa champa (7).
- (xi) Ionas nach mbeadh air troid a dhéanamh (4) san oíche (2).

2.

[130].

Aon dá cheann ar bith de shliocht A, B, C, D.

A.

di.....potentes **10**/ ferte.....secundi **9**/ crebrescunt.....proprior **10**/ templumque.....Minervae **8**/
vela.....torquent **9**/ portus.....arcum **9**/ obiectae.....cautes **10**.

B.

Urbs.....pedem **22**/ cuncta.....semper **11**/ saepe.....habe **11**/ et.....orbe **11**/ omnia.....tuis **10**.

C.

Erant.....filii **11**/ qui.....obtinuerat **6**/ Fratres..... homines **5**/ quorum.....erat **10**/
His.....mandaverat **10**/ agrosque.....fecerat **10**/ Hi.....erant **7**/ sed.....habebantur **6**.

D.

Scipio.....subiit **8**/ silentio.....pugnavi **10**/ Itaque.....sit **5**/ ego.....deos **10**/ qui.....conservandam
12/ Vos.....habeatis **10**/ Ab.....sunt **10**.

3.

[90]

Roinn A

(i) Livias

(60)

Et.....navibus **10**/ praetor.....Rhodani **9** / pluribus.....decurrit **4**/ castra.....montes **5** /
Quem.....animadvertit **7**/ incertus.....occurreret **3**/ necdum.....militibus **4**/
trecentos.....praemittit **11**/ Hannibal.....validae **7**.

(ii) 3 as 5 @ 10 marc an ceann (30)

(a) 5+5.

(b) 5+5

(c) 5+5

(d) Insint =6 agus Cúiseanna=4.

(e) 3+2 agus 3+2.

3 A. (ii) Nótaí Tascacha.

N.B. D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas na cinn a liostaítear thíos.

- (a) Dúirt leagáidí Volciani gur cheart go mbeadh náire ar na Rómhánaigh as iarraidh orthu tosaíocht a thabhairt dá gcairdeas thar chairdeas na gCartagach d'ainneoin go ndearna na Rómhánaigh feall ar mhuintir Saguntum, a gcuid comhghuaillithe féin. Shonraigh siad gur léirigh fothracha Saguntum go soiléir nach bhféadfaí muinín a chur sna Rómhánaigh.
- (b) Chonaic Hannabal ógánach diaga trína chodladh a dúirt gur chuir Iúpatar chuige é chun é a sheoladh isteach san Iodáil. Bhí eagla an domhain ar Hannabal ar dtús ach ansin chonaic sé péist mhór agus insíodh dó gur scrios na hIodáile a bhí inti agus gur cheart dó dul ar aghaidh agus glacadh lena raibh i ndán dó.
- (c) Chuaigh na Gallaigh in aghaidh Hannabail agus é ag trasnú na Róine i dtosach báire ach nuair a d'ionsaigh Hanno iad ón taobh cúil theith siad. Ansin, chuaigh Hannabal trasna gan stró. Shnámh na heilifintí trasna nó cuireadh trasna iad ar raftaí.
- (d) Aon eachtra ar nós thrasnú na Róine nó óráid Hannabail sula ndeachaigh sé in airde na nAlp.
- (e) **Na Volciani:** treibh OT na Spáinne agus faisnéis in (a) thuas. **Na Allobroges:** Réitigh Hannabal díospóid a d'éirigh idir beirt deartháireacha i dtreibh na nGallach. Ba í Vienne na laethanta seo príomhchathair a linne. Bhí páirt ag cuid de bhail na treibhe le deireadh a chur leis an gComhcheilg Chaitilíneach. **Lucius Manlius:** cuireadh go dtí an Ghail é; ba phraetor é; cuireadh é chun na Róimhe den chéad uair sa bhliain 207 R.Ch. faoi bhriseadh Hasdrubal; chuir sé na Ausetani agus na Ilergetes faoi smacht agus cuireadh cosc air ar oratio a fháil ón treabhan. **P. Cornelius Scipio:** ceapadh é sa Spáinn sa chéad bhliain den dara ceann de na Cogáí Púnacha; rinne sé iarracht Hannabal a stopadh ag an Róin agus fuair Hannabal an lámh in uachtar air ag an Ticinus; cailleadh é in 211 R.Ch.

Roinn B

(i) Veirgil (60)

Statione.....requirunt 7/ cetera.....laborum 11/ ductores.....habebant 11/ quid.....esset 5/
stant.....medio 9/ tum.....orant 7/ rem.....fore 4/ primus.....iussit 6.

(ii) 3 as 5 @ 10 marc an ceann (30)

- (a) 5+5
- (b) Áit=5 agus Fáth =5.
- (c) 5+5.
- (d) 5+5
- (e) É a lua=6 agus dearcadh Veirgil=4.

3 B (ii) Nótaí táscacha.

N.B. D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas na cinn a liostaítear thíos.

- (a) Go mbeadh cead acu bealach a lorg trí línte an namhad chun an scéal a thabhairt d'Aeinéas a bhí ó bhaile.
- (b) I bPallanteum. Ag lorg cabhrach ó Evander.
- (c) Thum siad isteach san abhainn agus ba nimfeacha iad nuair a tháinig siad amach aisti.
- (d) Bhí sé ag sníomh nuair tháinig Rumour (teachtair a raibh eití air) chuici; d'éirigh sí fuar, chaith sí uaithi a cuid oibre agus ghlaigh sí in ard a cinn.
- (e) Cuireann sé bás Euryalus i gcomparáid le bláth atá ag fáil bháis nó le poipíní faoi ualach na báistí. Léiríonn sé an brón atá air mar gheall an scrios a rinne an cogadh.

4. [30]

- (i) 4 ainmfhocal @ 2 mharc an ceann – 8 marc san iomlán.
- (ii) (2+1+1) do thrí bhriathar – 12 mharc san iomlán.
- (iii) Tuilleann gach troigh atá ceart 2 mharc go huasmhéid 10 marc.

5.

[75]

Ní mór tabhairt faoi thrí cheist @ 25 marc an ceann.

Ní mór ceist amháin a roghnú as gach roinn agus an tríú ceist as roinn ar bith.

Roinn A

- (i) Trí phointe (9+8+8) nó más i bpointí gairide(5+5+5+5+5) – pointe amháin ar a laghad chun an aidhm ghinearálta a chur san áireamh.
- (ii) Trí phointe (9+8+8) nó más i bpointí gairide (5+5+5+5+5)
- (iii) (7+6) agus (6+6) nó más i bpointí gairide (4+3+3+3) agus (3+3+3+3).

Nótaí Tascacha;

N.B. D'fhéadfadh na hiarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas na cinn a liostaítear thíos.

A.

(i) **Feachtais eachtracha Ágastas:** chuathas ar fheachtas i bproibhinsí oirthearacha na hAirméine, na Pairtia agus Arabia Petraea; feachtas chun proibhinse na hÉigipte a chaomhnú ó bhagairtí ó thíortha comharsanachta; rinne sé iarracht roinnt treibheanna a bhí i gcogadh le chéile sa Spáinn a cheansú; tubaiste teorainn na Réine-Variana; teorainn na Danóibe. **Aidhm ghinearálta:** teorannacha Impireacht na Róimhe a dhaingniú in aghaidh ionsaithe; síocháin a chur ar bun i gcomhair shaoránaigh na Róimhe a bhí ina gcónaí i gceantair teorann.

(ii) **Cláidias:** a chúlra féin agus an tréimhse a chaith sé mar dhuine de theaghlach ríoga; an chaoi ar tháinig sé i réim; caidreamh leis an seanad; státseirbhís agus an chaoi ar fhostaigh sé daoine saortha; delatores; feachtais eachtracha; saol pearsanta; an chaoi ar cailleadh é.

(iii) **Tiíteas:** 79-81 AD; Impire de chuid theaghlach Flavius; mac Veaspásian; riar sé in Iúdáia; scrios sé cathair Iarúsailéim agus tugadh bua dó ; áirse i gcuimhne an scriosta a rinneadh ar an gcathair; críochnaíodh colasaem le linn a réime; ba shuntasach brúchtadh na Veasúive in 79 AD agus olldóiteán a bhris amach le linn a réime in 80 AD. **An Garda Praetóireach:** arm pearsanta an impire; níorbh é sin an bhunaidhm a bhí leis ar dtús; dhúnmharaigh Caligula; chuir Cláidias ag rialú; riar le hOtho in 69 AD; áirítear Seianus agus Burras i measc na Maor cáiliúil. **Iúilia:**

iníon Chaesair agus Scribonia; phós sí; Marcus Cláidias Marcellus agus Agrippa ina dhiaidh sin uile; bhí triúr páistí aici. **Caligula:** 37-41 AD; Gáias; mac Ghearmánacais agus Agrippina an seanóir; cuireadh tús maith lena réimeas; d'éirigh sé corbach sa dá bhliain dheireanacha; thóg sé tithe sócha dó féin; thóg sé Aqua Claudia; dhúnmharaigh an Garda Praetóireach é

Roinn B

- (i) Saol (7+6) nó más pointe gairide (4+3+3+3); Scríbhinní (6+6) nó más pointí gairide (3+3+3+3).
- (ii) Cur síos (7+6+6) nó más pointí gairide (4+3+3+3+3+3). Cuntas suntasach (6) nó más cuntais ghairide (3+3).
- (iii) Cur síos (7+6+6) nó más pointí gairide (4+3+3+3+3+3). Tábhacht stairiúil (6) nó más pointí gairide (3+3).

B.

(i) **Saol Chicearó:** rugadh é in Arpinum; rinne sé staidéar sa Róimh agus san Aithin; bhí sé i seilbh oifigí éagsúla lena n-áirítear consal i 63 R.Ch. nuair a bhí sé páirteach sa Chomhcheilg Chaitilíneach a mhaolú; dlíodóir agus óráidí den scoth ab ea é; mharaigh fir Antaine é; óráidí; **Scríbhinní** - fealsúnacht – De re publica, reitric – De oratore, Brútus; Óráidí – Pro lege Manilia; Litreacha – chuig Atticus; stíl; friotal ; **Saol Horáit:** rugadh é in Venusia in 65 R.Ch.; cuireadh oideachas air sa Róimh; throid sé ar thaobh na bpoblachtach i gCath Philipe; nuair a d'fhill sé abhaile bhí a athair marbh agus gabhadh seilbh ar a chuid tailte; ba chléireach sa státchiste é; cuireadh Maecéanas in aithne dó; tugadh feirm Shaibíneach dó; chaith sé a shaol leis an scríbhneoireacht. **Scríbhinní** catagóir saothair ar bith cosúil le hÓideanna, Eapóidí, Aortha, Eipistilí; stíl; tionchar; friotal .

(ii) **Paintéon:** teampall na ndéithe ar fad; rinne Agrippa coimisiúnú air agus d'athóg Haidrian é; cruinneachán ciorclach le póirseáid agus le colúin Chorantacha; cruinneachán coincréiteach atá

ann le hoscailt lárnach; is é sin an cruinneachán is mó ar domhan go fóill féin; tá painéil slogtha sa chruinneachán a laghdaíonn de réir mar a théitear i dtreo an lárphointe; maisíodh cuasáin le dealbha. **Suntasach**; méid an chruinneacháin féin agus an innealtóireacht a bhí i gceist chun é a thógáil.

(iii) **Colún Thráian**: críochnaíodh é i 113 AD chun bua Thráian a chomóradh sna cogaí Dáiciacha; colún buach ar ar cuireadh iolar i dtosach báire agus dealbh de féin ina dhiaidh sin; tá sé 125 troigh ar airde agus tá an fríos 625 troigh ar fad agus é casta timpeall an cholúin; staighre taobh istigh; snoíodóireachtaí rilífe a léiríonn feachtais Dháiciacha. **Tábhacht stairiúil**: Sampla suntasach de na feachtais mhíleata a throid Tráian in aghaidh na nDáiciach; léiríonn sé an trealamh troda agus léigir go mion agus cuireann sé léargas uathúil ar an ré sin ar fáil dúinn.

